

**Z. Br.**

---

## Polska filologia klasyczna w świecie

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 16/3, 676

---

1971

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



Jan Powierski pisze o Kętrzyńskim jako historyku Prus — o jego poglądach na problem najdawniejszych mieszkańców Prus, na kwestię polsko-pruską w X—XII w., na problem sprowadzenia Krzyżaków i fałszerstw krzyżackich, wreszcie o problematyce narodowościowej w pracach Kętrzyńskiego.

Z. Br.

## POLSKA FILOLOGIA KLASYCZNA W ŚWIECIE

Na Walnym Zgromadzeniu Polskiego Towarzystwa Filologicznego w dniu 19 października 1969 r. w Krakowie, kiedy Towarzystwo obchodziło 75. rocznicę swego powstania, prof. Marian Plezia wygłosił odczyt, który się następnie ukazał drukiem w „Nauce Polskiej” (R. 18: 1970 nr 4). Jego tytuł: *Wkład polskiej filologii klasycznej w naukę światową*.

Dotychczas nikt nie próbował się zająć tym zagadnieniem, systematycznie nie zestawiał odgłosów, jakie prace polskie wywołały w literaturze światowej. Swą wypowiedź prof. Plezia chce „traktować jako próbę postawienia problemu, pierwszego zarysowania jego kształtu, licząc na to, że dyskusja dopomoże zarys ten dopełnić, uściślić i bardziej zbliżyć do prawdy” (s. 54). Przegląd swój opiera autor w zasadzie na kryterium popularności pewnych prac i też polskich w powszechnej literaturze filologicznej.

Przeгляд ten rozpoczyna omówienie dorobku Andrzeja Patrycego Nideckiego z drugiej połowy XVI w. Doprowadzony jest do lat po II wojnie światowej, wyłączając dorobek uczonych żyjących.

Przy okazji przypomnijmy, że prof. Plezia jest autorem pracy *Dzieje filologii klasycznej w Polsce od początku XVII do początku XX w.* („Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej” seria A, 1966, z. 9). Historii filologii klasycznej dotyczy też jego książka *Michał Jurkowski i greka w Krzemieńcu*, Wrocław 1964 („Kwartalnik” zrelacjonował ją w R. 10: 1964 nr 4, s. 639—640).

Z. Br.

## Z HISTORII POGLĄDÓW NA GENEZĘ POLSKIEGO JĘZYKA OGÓLNARODOWEGO

W latach pięćdziesiątych językoznawców polskich pasjonowała dyskusja na temat wielkopolskiego czy małopolskiego pochodzenia ogólnonarodowej odmiany polszczyzny, dyskusja zainicjowana jeszcze w 1913 r. przez Kazimierza Nitscha. W 1950 r. wykryto, że pierwszym uczonym, który poruszył omawiany problem był Antoni Adam Kryński. On to w 1897 r. w swej *Gramatyce języka polskiego* opowiedział się za wielkopolską genezę tzw. dialektu kulturalnego języka polskiego.

Okazuje się jednak, że miał on poprzedników. Oto oni: Paweł Żytecki, najwybitniejszy obok A. Potębni XIX-wieczny filolog ukraiński — w 1888 r. pisał on o małopolskim pochodzeniu polszczyzny kulturalnej; Antoni Kalina — w pracy *Formy gramatyczne języka polskiego* [...], Lwów 1883, opowiedział się za hipotezą wielkopolską; geograf Adrian Balbi — w dziele *Atlas ethnographique du globe* [...], Paris 1826, też pisze o hipotezie wielkopolskiej. Najwcześniejsza wypowiedź pochodzi z 1809 r.; znajduje się ona w dziele wybitnego niemieckiego leksykografa, Johanna Christopha Adelunga i orientalisty (też autora gramatyki języka polskiego) Johanna Severina Veltersa *Mithridates oder allgemeine Sprachenkunde* [...], Berlin 1909 (tu wypowiedź dwuznaczna).